

FORUM

LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici? Razgovor s Brunom Isakovićem

Autor/ica Tihomir Babić 🗓️ Objavljeno: 27. prosinca 2021.

📌 Tema: Bruno Isaković

LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici

Foto: privatni album Brune Isakovića

Serijal razgovora na temu umjetnosti i LGBTIQ* identiteta nastavljam s Brunom Isakovićem. Plesač, koreograf, performer, direktor festivala Sounded Bodies, grafički dizajner, aktivist. Studirao je na Rotterdam Dance Academy, a diplomirao suvremeni ples na Amsterdam School of the Arts.

Dio je i umjetničko-aktivističke udruge **Domino**, čiji je osnivač i voditelj Brunin suprug **Zvonimir Dobrović**. Zajedno su osnovali i **Fond za druge**, prvu privatnu inicijativu za poticanje filantropije u Hrvatskoj kroz čije programe su do sada podržali više od 50 umjetnika i aktivista iz Hrvatske i regije.

Kao i svi sugovornici dosad, neukalupljena je osoba koja ima previše toga za reći da bi se bavila samo jednom stvari. Zbog toga mi problem uvijek predstavlja konkretnije predstavljanje, pa tu odgovornost, sad već tradicionalno, prebacujem na sugovornika.

Bruno Isaković, plesač, koreograf, grafički dizajner, aktivist? Tko si, što si?

– Ja bih rekao da sam u suštini *freelancer*. Ako je po pitanju posla. Ako je po pitanju interesa, onda sam plesni umjetnik. Frilensanje sam spomenuo zato što se bavim web-dizajnom i grafičkim dizajnom. To je izvor financija koji me već jako dugo prati.

Zanima me frilensanje u kontekstu plesa. Glumci mogu biti dio ansambla, kazališta. Je li bavljenje plesom osuđeno na frilenserski pristup?

– I nije, imaš raznih načina na koje možeš djelovati kao plesač. Što se mog puta tiče, ja sam se po završetku akademije vratio u Hrvatsku. Krenuo sam onda raditi i svoje samostalne projekte. Zapravo, to je bilo zanimljivo, jer sam onda počeo raditi s osobom koja me uopće potakla da počnem plesati. Dakle, sa **svojom prvom profesoricom Ana-Marijom Bogdanović** sam krenuo raditi prve predstave. Ona je u meni vidjela talent i rekla mi "Ti moraš plesati". Pa sam i plesao. To je ta čar snažnog vjerovanja nekog drugog u tebe.

Nakon nekoliko predstava s njom, krenuo sam u plesni ansambl, u **Studio za suvremeni ples**. Tu sam bio nekih 3-4 godine. Super mi je bilo s njima, volio sam plesati sve te predstave i biti u toj ekipi. No, shvatio sam da dugoročno bivanje u ansamblu nije za mene. Uvijek sam osjećao da želim sâm raditi stvari, da želim stvarati nekim drugim tempom, da se umjetnički dio u meni ne može zadovoljiti bivanjem u ansamblu. Ili bivanjem negdje gdje je isplanirano da će se sad raditi ovo, sad će se raditi ono. Plešem zbog toga što želim nešto reći time. A ako nešto želim reći, ne mogu uvijek ulaziti u tuđu priču. Tako sam krenuo raditi svoje predstave. Osnovao sam i svoju umjetničku organizaciju. Imam sada dugogodišnju partnericu **Miju Zalukar**, s kojom radim i stvaram već niz godina.

Kadar iz predstave "Bill is dead"

Usto sam slobodni umjetnik. Hrvatska prepoznaje status slobodnog umjetnika preko kojeg se regulira mirovinsko i zdravstveno onim umjetnicima koji nisu u radnom odnosu, a koji zadovoljavaju neke umjetničke i profesionalne standarde u radu. Nažalost, suvremeni ples i općenito nezavisna scena su financijski iscrpljeni do te mjere da velika većina umjetnika rade projekte koje često i sami dofinanciraju vlastitim sredstvima, koja zarade radom na nekom drugom poslu - recimo izrađujući web stranice ili radeći grafički dizajn. **Takva situacija nije dobra za razvoj plesa**, za razvoj umjetničke i produkcijske kvalitete i to će se morati mijenjati, neodrživost ovakve situacije će rezultirati polaganim rasipanjem talenata, energije i kreative našeg sektora.

Kod nas sve što nije dio mainstreama u najužem smislu ispada kao teška alternativa. Dojma sam da je ples po defaultu još veća alternativa. Koliko je kod nas on razvijen? Ima li publike?

– Hrvatska ima dosta snažnu plesnu scenu, ja bih rekao. To je vrlo jak *community*, djeluje po raznim centrima u Zagrebu. To su male grupe, ali su vrlo funkcionalne. Jako se dobro organiziraju, prate se međusobno i imaju svoju publiku koja proizlazi iz te mreže zajedničkih prijatelja, poznanika, ali onda i ljudi koji vide obavijest u nekom kulturnom centru ili kazalištu.

Kadar iz predstave "Shake it off" (Foto: Dalibor Urukalović)

Ali, **Hrvatska nema odnos prema plesu kakav ima, recimo, Nizozemska.** Tamo apsolutno svaki čovjek zna što je suvremeni ples. I svakoga zanima ples. Kad sam po završetku akademije išao raditi u jedan ansambl, radili smo predstavu koja je imala turneju po cijeloj Nizozemskoj. Sedamdeset izvedbi u svakom mogućem nizozemskom gradiću i selu. Svako selo ima teatar koje može primiti po 300 ljudi. I svaki teatar je dupkom pun. Kad dođeš tamo, ljudi stvarno prate kulturu i uživaju u njoj na drugačiji način. Imaju moć apstraktnog mišljenja, što se u Hrvatskoj nije niti njegovalo niti razvilo. Nizozemska je u kulturi i obrazovanju stvarno jaka. A i kultura nije, kao u Hrvatskoj, u tim osnovnim i srednjim školama samo bačena kao neki predmet sa strane. Puno se pažnje pridaje tome. Tako da mislim da se kod njih odnos prema kulturi integrira još u djetinjstvu. Drugačije gledaju i tijelo. Drugačije nego u Hrvatskoj, kad vide tu vrstu umjetnosti, razumiju je drugačije, jer imaju alate s kojima bi razumjeli suvremeni plesni pokret, jer se susreću s njim tijekom školovanja.

Spomenuo si da je profesorica Bogdanović u tebi prepoznala talent. Kako si došao do nje, odnosno toga da prepoznaš svoj interes za ples?

– Išao sam u Teslu, elektrotehničku školu. To je bilo, dakle, nakon rata, '95-'96. Kad je vladala neka posebna atmosfera, kad su se sve više otvorile granice i kad je, napokon, došla sintetička droga u Hrvatsku, a i u moje društvo. Tada sam često izlazio na sve te partije, upoznao sam se s tom nekom curom koja je rekla "Ajme, kako ti super plešeš, moraš ić' sa mnom na suvremeni ples". Tako sam s njom išao na suvremeni ples i počeo sam plesati. Meni je partijanje, i sve što ide uz to, otkrilo ples. (smijeh) **Inače, dosta sam kasno počeo s plesom.** Na roterdamsku akademiju sam bio primljen kad sam imao 21-22 godine. Ali, kako tada još nije bilo puno dečki koji se uopće prijavljuju na ples na akademiju, oni su me uzeli. U to vrijeme na klasi nije bilo mnogo muških, sad je omjer najmanje pola-pola. Danas ne bih nikad prošao audiciju s tim godinama na bilo kojoj akademiji. Iskoristio sam neki trenutak koji se sudbinski poklopio. (smijeh)

Stvarno mislim, da sam ostao u Hrvatskoj, meni se ne bi pisalo dobro u životu. U tim trenucima ne bih rekao da bih se dobro snašao ovdje. Kad odeš u taj život vani i doživiš potencijal koji tamo postoji, to ti ipak da neku ideju da možeš sa sobom nešto postići. A ovdje tada tu ideju o sebi u našem društvu nisam imao

Onako lijepo si pričao koliko je Nizozemska u odnosu prema kulturi naprednija od Hrvatske. Zašto si se vratio?

– Ajoj, ja sam se stvarno htio vratiti. Ne bih ja mogao u Nizozemskoj. Evo, ovako. To je bilo u prijelaznom razdoblju kad se Hrvatska spremala ući u EU, ali još nije bila primljena. To su ti onda druga pravila igre i za studiranje i za život negdje. Nakon studija imaš godinu dana da dokažeš da si young professional seeking employment. I onda nađeš

posao u tih godinu dana, pa moraš dokazivati da zarađuješ, da imaš posao, stalno moraš nešto dokazivati za radnu vizu. A meni je već nakon šest godina što sam bio u Nizozemskoj prekipjelo. **Nisam više mogao podnijeti niti kišu, niti tu plastičnost društva**, niti taj suhoparan i rezerviran način organizacije stvari i života. Falilo mi je juga, falilo mi je tog Balkana, htio sam se vratiti. Ponovno moći biti glasan na cesti, ako želim, bez da svi misle sam poludio! (smijeh) Baš sam bio zatočen u njihovim pravilima. Oni su svi samo *regel, regel*. Mislim, divni su, ali su i jako... mislim, to je protestantski duh, **ne bih nikad mogao opet živjeti u Nizozemskoj, definitivno. Na sjeveru, barem, se ne vidim.**

Možda si trebao probati onaj južni, katolički dio Nizozemske.

– Mislim da ni to, pada kiša i tamo. (smijeh) Onda sam se vratio u Hrvatsku i zapravo mi je drago da sam se vratio. Jer, **vratio sam se nekim svojim počecima**. Neku snagu sam bio dobio, razvio i izoštrio u Nizozemskoj. I kao peder i kao plesač i kao netko tko se bori da bi zaradio, da bi živio. Kad sam se vratio u Hrvatsku, mogao sam stvarno spremno upotrijebiti te alate. I to mi je bilo neizmjereno korisno. Stvarno mislim, da sam ostao u Hrvatskoj, meni se ne bi pisalo dobro u životu. U tim trenucima ne bih rekao da bih se dobro snašao ovdje. Kad odeš u taj život vani i doživiš potencijal koji tamo postoji, to ti ipak da neku ideju da možeš sa sobom nešto postići. A ovdje tada tu ideju o sebi u našem društvu nisam imao. Očito je da je mnogi mladi ni danas nemaju, kad vidimo koliko ih se odlučuje otići.

Je li to bio boost tvom samopouzdanju?

– Ne, ne čak *boost* samopouzdanju. Više *boost* tome da vidiš da svi žele raditi ono što ih zanima, pozitivno mi je sve to bilo. I bilo mi je iznenađujuće otvoreno društvo u odnosu na to kakav sam ja bio onda. Ja sam mislio da sam nevjerojatno tolerantna, apsolutno slobodna homoseksualna osoba, aktivist koji nema nikakvih blokada. I onda, kad sam došao u tu Nizozemsku koja je toliko otvorena, skužio sam koliko sam u Hrvatskoj razvio čak autohomofobiju i neke stvari koje nisam primjećivao u Hrvatskoj. A tamo jesam, jer sam bio izložen drugoj stvarnosti. Ta količina različitih ljudi i sve, meni je to bilo prekrasno vrijeme. Tamo sam baš odrastao kako spada. Neke stvari su mi postale manje bitne, ali isto tako više vrijedne. Zanimljivo je to.

Kadar iz predstave "Bill is dead"

Na primjer?

– Više ti je vrijedno to da se slobodno i do kraja možeš ostvariti kao gej osoba. Ali, to je manje bitno pred time da je to normalno. Razumiješ? Te neke stvari koje se tamo podrazumijevaju, kod nas su luksuz. Svi se želimo osjetiti ostvarenima i sretnima a to je u Hrvatskoj za gej osobe još uvijek na neki način borba, dok je tamo to sasvim uobičajena stvar. To mi je isto bilo nevjerojatno za doživjeti.

I siguran sam da je to najveći razlog zašto ljudi odlaze iz Hrvatske. Masa mojih vršnjaka živi izvan Hrvatske. Mojih prijatelja, umjetnika. I u neku ruku im zavidim, možda sam i ja trebao ostatu vani. (smijeh) Moram priznati da sam malo i

umoran od te strane Hrvatske. Umoran sam od statusa quo. Stalno misliš, evo neka nada, mijenjaju se stvari. Mislim, je, promijenilo se puno toga. Ali, u suštini, stalno te nešto vraća na nulu. I uvijek moraš nekome objašnjavati ispočetka.

Možda sam se u hrvatsko društvo integrirao tako da sam ga prihvatio. Više nemam taj borbeni žar koji sam imao prije. Prije sam se stvarno "srčano borio za bitnu promjenu u društvu". **Protestirao protiv Hasanbegovića, tamo šibao izjave o slobodi na Glavnom kolodvoru. Sad više nemam želju da se to desi.** Nemam taj drive više.

Performans "O lijepa, o draga, o slatka slobod..."

Misliš da je to doista otupljivanje oštrice ili si samo našao neke drugačije načine djelovanja?

– Mislim, sigurno bih ja to ponovno napravio. Ali, možda su mi neke druge stvari bitnije kao umjetniku i kao aktivistu. Imam već 40 godina i drugačije usmjeravam svoju energiju. Ne idem mladenački više uvijek iz iluzije da ću nešto promijeniti. Možda je to i glup razlog za raditi neke stvari. Ne radiš uvijek stvari zato da bi nešto promijenio, ali bitno je makar ukazati na probleme.

Ja sam mislio da sam nevjerojatno tolerantna, apsolutno slobodna homoseksualna osoba, aktivist koji nema nikakvih blokada. I onda, kad sam došao u tu Nizozemsku koja je toliko otvorena, skužio sam koliko sam u Hrvatskoj razvio čak autohomofobiju

Ja sam možda malo i uslijed ovog COVID-a popustio, paradigma mi se totalno izmijenila. Otkako je došao COVID, nekako mi je sve što sam radio izgubilo relevantnost. **A onda i taj HDZ, sve je to ružna priča, kriminal totalni. Ja i moj suprug se cijelo vrijeme pitamo što radimo ovdje, ajmo otići odavde.** Ali, nekako nam je dobro biti ovdje. Iz Hrvatske je potrebno nekad otići, to uvijek kažem. Skužio sam da mi je Hrvatska super baza. Volim tu biti, tu mi je mama, sve je to super. I onda iz nje odlaziti. Nigdje se ne volim učipiti, a iz Hrvatske uvijek moram otići jer je ne mogu podnijeti dovoljno.

U jednom si intervjuu spomenuo da ti je ples promijenio odnos prema vlastitu tijelu i seksualnosti.

– Da, kroz ples se definitivno upoznaješ s tijelom na neki način koji nije svakodnevan. S tijelom se u plesu ne upoznaješ kao kroz sport. To je više senzualniji odnos prema shvaćanju vlastita tijela. Pa me to, neminovno, informiralo i o seksualnosti.

Krenuo si raditi svoje predstave jer si imao potrebu da nešto kažeš. I kroz svoje predstave djeluješ prilično aktivistički?

– Dobro, recimo "**Nečastive**", pa "**Shake it Off**" i onda neke druge predstave, koje se bave isključivo tijelom, imaju tu razinu nespecificnosti. Pa možda ne ulaze toliko jasno u temu, u smislu predstava se bavi ovime ili onime. Ali, da, predstava "**Bill is Dead**" je o patrijarhatu, "**Raskrivanja**" su se bavila odnosom društva prema golotinji. Predstava "Yira, Yira" koju sam radio u Argentini, bavi se gledanjem na rad kroz prostituciju. Da, bave se nekim vrlo socijalno uvjetovanim stvarima. Ali, to je zbog toga jer se i aktivistički bavim svojim vlastitim životom. Kako

sam se, kao mladi peder u Hrvatskoj, uvijek morao boriti, onda je ta borba ostala u meni. I valjda se cijelo vrijeme moram postavljati na taj način.

Vidiš to kao nerazdvojni dio sebe?

– Da, nerazdvojni. Imam tu osobnost gdje mi prekupi kad vidim da nešto nije pravedno. Na način da je doista krivo. To me pogoni. Kad vidim neku boljku društva.

Pitam zato što umjetnici često to izbjegavaju i razdvajaju od svoje umjetnosti.

– To je u glumi dosta često. U glumi se ljudi ne vole identificirati, jer onda javnost njihovu rolu odmah veže uz njihov identitet. I onda dobivaš samo takve uloge. Pa se iz tog razloga možda izbjegava. Ma, mislim, to je tako blesavo i krivo. Ali, nikad nisam imao dojam da se mene gledalo kao queer umjetnika. Bavim se različitim stvarima. Nemam osjećaj da se cijelo vrijeme bavim samo queer temama.

Spomenuo si predstavu "Yira, Yira". O čemu je riječ?

– To je predstava o prostituciji, tj. specifično o radu. I to je bila tema. **Pozvan sam da radim na temu rada u Rijeci za prijestolnicu kulture.** Trebala je to biti suradnja s dalekim kulturama. I onda sam razmišljao: "Rad, tema rada, europska prijestolnica kulture. Dobro, ok. Tko zna najviše o radu? Kurve!"

Otišao sam u Argentinu, tamo je prostitucija legalizirana. Oni tamo imaju svoj Pride, vrlo je sve na aut, imaju svoj sindikat. **Tako sam intervjuirao jedno trideset prostitutki, cismuških, cisženskih, transrodnih.** Odabrao sam četvero s kojima sam, zajedno s Natašom Rajković, radio predstavu o radu. To je bilo predivno iskustvo. Vrlo teško, ali jako otvarajuće. Jedno jako zanimljivo iskustvo koje je trajalo negdje dvije godine, dok sam ja sve to organizirao, pospojio, napravio. Ta predstava je trebala doći tu, naravno, ali nije zbog COVID-a.

Imao sam dvije cismuške, jednu cisžensku i jednu transrodnu prostitutku koja je prošla baš sve kirurške zahvate. Guza, sise, facijalnu rekonstrukciju, sve, sve, sve. Osim, naravno, te ogromne kite kojom se toliko diči i ponosi. To ne da, to joj je adut za tržište, na tome zarađuje. **Svi seksualni radnici su u Argentini, ili barem u Buenos Airesu, na neki način aktivisti,** bore se za svoja prava. Kako je prostitucija legalna, onda imaju i sindikat. Ali, tamo je jaka i druga strana, abolicionizam, koji tvrdi da je svaki seksualni rad maltene trgovina ljudima i da su sve seksualne radnice isključivo žrtve. Abolicionizam koji dolazi najviše iz raznih feminističkih krugova s univerziteta. Time daju jedan veliki "No!" tim ženama koje se bave prostitucijom i nastaje velika borba u javnosti. To su konstantni ispadi, što od strane seksualnih radnika i radnica, što od strane abolicionista. Vrlo zanimljivo žarište oprečnih mišljenja. Borba akademije i ulice, odnosno više onih radikalnih hardcore feministkinja koje ponekad tvrde da je i penetracija nasilje.

S tijelom se u plesu ne upoznaješ kao kroz sport. To je više senzualniji odnos prema shvaćanju vlastita tijela

Bilo mi je genijalno iskustvo raditi s tom transrodnom osobom. Ona je toliko *fine* sa svime. U Argentini može proći kroz cijeli svoj put. Preko zdravstvenog osiguranja možeš proći sve operacije, što je ona i obavila. Uglavnom je tamo tako da se mnogo transrodnih osoba bavi seksualnim radom. Pretpostavljam da u prostituciji pronalaze ekipu, pronalaze prihvaćanje koje često u društvu ne nalaze. **Bave se seksom, znaju o seksu sve u samu srž.** A onda u zemlji gdje je seksualni rad toliko snažan, on nema taj prizvuk negativnog kao kod nas. Kod nas, ako si kurva, to je najgora stvar na svijetu. Tamo nije. To je zbog toga što je prostitucija legalna i naprosto nije na taj način više stigmatizirana.

Vezano uz to, ima jedna genijalna knjiga koju moraš pročitati. Prevela ju je **Nikolina Židek**, a objavila udruga Domino. Napisala ju je **Camila Sosa Villada**, transrodna osoba, prostitutka, Argentinka. Prekrasna je knjiga, zove se "**Las malas**". Kako sam radio dizajn za knjigu i prijelom, onda sam je odmah i pročitao. Pročitao sam je dva puta! I baš se radi o tom putu transrodne seksualne radnice i njezinom životu, autobiografska knjiga.

Kad smo kod različitih stvari kojima se baviš, vodiš i festival Sounded Bodies. Nedavno je završilo ovogodišnje izdanje. Kako je to prošlo?

– Dobro je prošlo. Da, zadovoljan sam. Festivalu se iz godine u godinu smanjuje financijska dotacija Ministarstva i Grada. Od Grada nismo ništa dobili ove godine, tako da se još više smanjilo. Ali, nevjerojatno je to da smo mi ove godine s najmanje sredstava imali najviše umjetnika. Što bi samo reklo da pristajemo na sve luđe i luđe uvjete. (smijeh) Ali, bilo je lijepo. Imali smo mlade umjetnice koje smo predstavili, koje se bave odnosom zvuka i tijela.

Sad radim predstavu s Mijom Zalukar koja se baš bavi utjecajem COVID-a na osjećaj u društvu. Kako to osjećaš, kako COVID djeluje na tvoje tijelo. Što taj pritisak, ta klaustrofobija radi tijelu, što radi pokretu

Koja je ideja iza cijelog festivala?

– Zvonimir i ja često spajamo poslovno i privatno i mnogo radimo zajedno pa je tako u naletima naše kreativnosti došla i ideja da napravimo festival. Onda sam ja predložio tu temu odnosa glazbe i tijela zbog toga što sam u jednom trenutku istraživao odnos glasa i tijela. Bilo mi je to jako interesantno. I znao sam puno umjetnika koji se, na neki način, bave odnosom zvuka, glasa, tijela, pokreta. I to mi je jako zanimljiv ključ promatranja bilo čega. Glas je nešto što ne može ništa sakriti, čuješ istinu ili neistinu, zanimljivo je. A ima i tu razinu pjevnosti i izražaja, što pokret nema. Spoj toga dvoje mi daje jednu zanimljivu tipičnost na sceni. Te prve godine (2014.) sam pozvao sedam različitih umjetnika i tadašnji uspjeh je, po meni, **bio najbolji mogući početak festivala Sounded Bodies** te se na tom valu održao do danas.

Sad, kako je COVID, izgubili smo mogućnost da umjetnici mogu putovati u Hrvatsku. Dvije-tri predstave smo morali otkazati zbog toga. S obzirom na uvjete, mislim da je festival prošao jako uspješno. Što se može napraviti s 25.000 kuna, kakav festival? Razumiješ? To je stvarno... postavljaš mi ta pitanja, a meni se samo roleta spušta svaki put. (smijeh)

Kadar iz predstave "Denuded" (Foto: Darko Vaupotić)

Trenutačno se bavim nekim egzistencijalnim pitanjima. I osjećam da je mnogima takav period. Da se maltene desilo nešto gdje se najmanje bavim umjetnošću. Dobro, evo sad radim predstavu s Mijom Zalukar koja se baš bavi utjecajem COVID-a na osjećaj u društvu. Kako to osjećaš, kako COVID djeluje na tvoje tijelo. Što taj pritisak, ta klaustrofobija radi tijelu, što radi pokretu. Zanimljivo je, premijera nam je bila 17. i 18.12. u Zagrebačkom plesnom centru.

Posljednje dvije predstave su mi bile dosta multimedijalne, jako performativne u smislu da su se kroz teatar i performans bavile temom, s puno manje pokreta. A ova nova predstava u temu ulazi isključivo kroz vizualni aspekt i tijelo, bez ikakvih dosjetki, stand-upova i situacija na sceni, pa mi je to jako drago. Bavimo se samo tijelom i pokretom.

Neizbježno pitanje za ove razgovore je i kako je prošlo tvoje autanje u užem i širem društvu.

– Ja sam oduvijek bio aut. **Što se tiče društva, u Hrvatskoj je to konstantan coming out, to nikad ne prestaje.** Možda najznačajniji coming out je bio prema mami, koji je bio dosta snažan i dramatičan. Ali, zapravo, vrlo filmski, u stilu **Pedra Almodovara**. Bila je to priča s jako sretnim završetkom.

To je bio neki period gdje smo se mi razilazili, a kako je moja sestra isto lezbijka naša je mama imala težak period prihvaćanja svega toga. Onda sam u sebi mislio, sad ću joj i ja reći, idemo zakucati do kraja! To je bilo kad sam imao 17 godina. Fakat davno! Uglavnom, ja sam dramski, filmski otvarao prozore u stanu, derao se na sav glas, u haustoru, svugdje, "Ja sam peder, ja pušim kurac!" Iz petnih žila sam se derao, derao, derao. Nisam stajao! Valjda sam uživao u toj slobodi i ekspresivnosti da se ja sad tu nešto derem što bi bilo kao socijalno neprihvatljivo. Nisam mogao stati dok nisam poderao glas. **I onda me majka samo smirila i rekla da je njoj to OK.**

Bio je to neki period kad smo se mama i ja dosta bili razišli. Ja sam živio neki svoj ludi život. Više smo se svađali oko egzistencijalnih, suživotnih stvari. Između sestrinog i mog coming outa je prošlo nekih tri godine. Mamu je sestrin izlazak iz ormara stvarno slomio. I valjda ju je natjeralo da se propita. Pa kad sam se ja autao, nisam postigao nikakav efekt, jer je to već sve odradila sa sobom. I to mi je uzela! Te majke sjebu djecu na svakoj razini! (smijeh)

U takvim situacijama ispada opet da se coming out događa roditeljima, a ne djeci. Opet su oni u problemu.

– Zbog toga što je to društveni problem. Zato to nije samo tvoj problem. I naravno da se onda dešava i roditeljima. Zato je coming out težak. Cijelo vrijeme moraš prihvaćati samog sebe, a onda se moraš nositi još i s njihovim prihvaćanjem tebe.

** Seriju tekstova "LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici?" objavljujemo uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za*

ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.